

IN SOLEMNI
ANNIVERSARIA
STUDIORUM INSTAURATIONE
ORATIO HABITA

AD SALMANTICENSEM ACADEMIAM

...nisi illa sit omnia, non alia.

S. M I C H A E L E

C A R P A T I C O,

*Juris Civilis Doctore Oratoriae-
que Scholae Moderatori.*

*XV. KALENDAS NOVEMBRIS
ANN. DNI. MDCCCXXXIV.*

SALMANTICAE:
APUD JOANN. VALLEGERA, TYP. UNIVERS.

b166 50591

LA SOLLEMNITATI
ANNIVERSARIA
SUDIORUM INSTITUTIONI
ORGANICARIA

AD SEUVERINENSEM ACADEMIAM
Aleator, quanto in arte est melior, tanto est nequior.

Veterum sententia.

IN KLEINER MONUMETRIS
MDCCLXXVII

SALVATORIS:

ALMA MATER SALVATORIS TULI DEDICAVI

des conuincitum nec incertum
et sapientes in hoc ultra quinque
muni exemplis docet exercitum q[ui]nto
plus ostionis sua precepit; nam
missis tamquam percutientibus
non diffidet ab

Diuturno cruentoque bello civili,
Patres Academiæ, Auditores orna-
tissimi, defatigatam Hispaniam, uni-
versas nostras Provincias diro ac
lethali morbo penè vastatas, hanc-
que carissimam Civitatem divinâ Pro-
videntiâ ab ipsamet ægrotatione con-
valescentem dum adhuc conspicio,
iterum coram vestro venerando cons-
pectu in officio dicendi me esse ho-
die constitutum simul animadverto.
De scientiarum laudibus ac sapien-

tiæ utilitate non vos studiosi juve-
nes commonefaciam, nec incitamen-
ta adhibere, ut nocturna diurnaque
manu exemplaria docta versetis, erit
hujus orationis finis præcipuus; nam
præterquam quod harum rerum pon-
dus vestrum non fugit acumen, etiam
hanc Spartam superioribus annis dis-
sertissimi oratores ita illustrarunt, ut
nullum spicilegium hâc in re mihi
reliquisse videantur. Litterariam ac
moralem indolem, quam præ se fe-
rre debent hujusc generis oratio-
nes, ante oculos habens, opportu-
nius nihil existimavi quam de re dis-
serere, non modo omnibus populis ac
temporibus utilissima, verum etiam
infortunatæ conditioni, quam vale-
tudinaria Patria nostra fert accom-

modatissima ac salutari, ostendere
nempe: „Scientiam bonis moribus
„destitutam politicis Societatibus esse
„perniciosa.”

Cum pergrave hujus muneris
pondus debiliores humeri mei ferre
recusent, et aliunde ad ornatè co-
piosèque dicendum singularis sapien-
tia atque elegantia sit necessaria;
ideo benevoli auditores non spere-
tis, quidquam quod vestris auribus
dignum videatur me dicturum, eo
præsertim tempore quo animi tran-
quillitas ad litterarias elucubrationes
conveniens recentioribus hujuscē ci-
vitatis calamitatibus à me longissi-
me abfuit.

Morum efficaciam ad Reipubli-
cæ felicitatem Populi omnes agno-

verunt, quamplurimaque media ad virtutis cultum laude dignissima adhibuerunt. Quidam ex Græcis Legumlatores pertimescentes, quod parentes ignari, immorigeri ac patriæ amore destituti corruptæ educationis semina ad posteros suos erant transmissuri, jus eos educandi illis quodammodo abstulerunt, cereamque juventutem virorum diligentiae eximia virtute ac sapientia præditorum commisserunt, ut educatio ex recto typo efformata omnibus numeris evaderet absoluta. Censoriam Dignitatem à Romanis creatam cernimus, ut moribus civium invigilarent, vitia, quibus via ad criminis paratur, nigro carbone notarent, ac vitiis deditos homines levioribus et

veluti clandestinis pœnis castigarent Censores. Palmam merentur Urbis et Orbis veteres dominatores, eo quod adumbrarunt celeberrima Instituta correctionis morum in hodierna Europa communia et recto servando ordini congruentissima. Omnibus innotescunt ingentes conatus ab Legumlatoribus hodie exhibiti ad optimam morum institutionem, dum rectæ educationis Collegia, et Domus correctionis vitiorum fundatas conspicimus; atque aditum ad Magistratus obtinendos virtuti ac sapientiæ unice patentem, juxta legum statuta, placido ore contemplamus. Fatendum enim est antiquos et recentiores populorum Præsides scientiam in subditis multum desi-

(VIII)

derasse, sed præcipue virtutem ci-
vium totis viribus spectavisse veluti
frugiferæ sapientiæ bassim: in quo
quidem nobis exemplar in arte po-
litical non contemnendum præbue-
runt, uti ex mox dicendis evincetur.

Communis anxietas, qua quæ-
runtur in alicujus momenti nego-
tiis bonis moribus prædicti viri, cons-
tans populorum fiducia in homini-
bus integræ vitæ scelerisque puris
collocata, atque publica existimatio,
qua undique viri probi, etsi illitte-
rati, honorantur, nobis ostendunt et
virtutis præmia et ex ipsamet com-
moda promanantia. Sicuti è contra
de inmorigero, utcumque perito ho-
mene, ausim dicere eum timore atque
irrequiete gentes adficere, ejus scien-

tiam, religiosæ authoritatis vinculis solutam, in Reipublicæ pestem ac perpetuam conjurationum et tumultuorum fontem converti, tantoque nequiorum improbum esse quanto doctiorem.

Considerate hunc mortalem, rogo, vel ut hominem in societate civili degentem, vel in familiæ statu constitutum, aut tamquam Magistrum, Magistratumve, et ubique incommoda invenietis ex tali monstru proficiscentia.

Scitum est omnes homines, etiam illos, qui imperatoria Dignitate præfulgent, cæterorum auxilio naturæ humanæ conditione indigere, et aliunde experientiâ comprobatur improbos nihil cogitare, nihil moliri,

nihil ad exitum perducere, quam quod sua interest, quodque ad vi-
tiorum fædæque voluptatis satieta-
tem inservit: humanitatis et benefi-
centiæ officia ab hujusce generis ho-
minibus negliguntur, solamque pri-
vatam utilitatem illos tamquam justi
prope matrem et æqui colere, sua
agendi ratione affirmare videntur.

Dicendum est etiam leges cun-
cta complecti nequire, nec alioquin
decet, quod omnia legum præcep-
tis regantur: multa sane honesto-
rum hominum arbitrio sunt relin-
quenda, ut horum virtutibus adim-
pleantur. Ita negotiorum omnium
cursus fit expeditior, sic actionum
humanarum libertas plenissime vi-
get, atque subditi virtutis amore

illecti , non pœnarum metu perte-
rriti communia officia specialiaque
munera illis commissa animo libenti
explent . Si vero rigidis legum jussis,
veluti manu , homines sint ducendi,
tunc omnia in Republica difficile
fiunt , animo reluctante multiplicata
Principum placita obediuntur , jus-
titiae cursus iniquorum conatibus im-
peditus tardius magnoque sumptu
obtinetur , saepius crimina suis auc-
toribus favent ; quorum victoria,
sceleratorum hominum scientiâ præ-
ditorum consiliis roborata , acuto-
que sermone laudata , hanc vene-
niferam sententiam vertit :,, , Dum
vitia prossunt , peccant , qui recte
faciunt .,, ,

Majoris momenti sunt damna

ex perturbato vitæ ordine filiifamilias vitiis fædati emergentia. Perennis est mœstitiæ paternæ fons: ex ipsomet contentionum ac rixarum domesticarum semina oriuntur: ab eodemque ascendentes, si quos habet divites, celeri passu ad extremam paupertatem rediguntur. Et dum filii, ipsa impellente natura, ad amandos parentes, eos senectute confectos alendos, gratumque animum ipsis quavis ratione ostendum sint obstricti, beneficiorum immemores perditissimi liberi patres suos impie deserunt in egestate ac inmedicabili mœrore certò morituros.

Tota mente et artibus contemnisco, cum de patre immorigero,

unius familiæ rectore verba facere cogor. Hic liberorum educationem felicitatemque derelinquit, has fatid veluti comendans: hic omnia bona naturæ placitis ad liberorum alimoniam comparata luxuriose profundit: amor et veneratio erga maiores posthabentur, hincque turbationes domesticæ, totque in posterum familiarium capita nequissima exurgunt, quot filios talis furfuris pater genuit; perversa namque peritorum parentum exempla liberos ad vitium rapiunt.

Scientiarum Magistros, sapientia si vultis salomonica præditos, attamem virtutibus orbatos, perniciosa Societatis membra evadere, omnibus et lippis est et tonsoribus no-

tum. Cum Magistrorum increpatio-
nes ad tyrones in officio continen-
dos, adve eorum vitia vituperanda
quammaxime sint necessariæ, hæ à
viro adeo integræ vitæ debent fieri,
ne nullius momenti reddantur, aut
semetipsum Magister damnetur, dum
cæteros reprehendit. Experientia enim
docemur irreprehensibilis doctique
Magistri verba attentius audiri, ejus
doctrinas discipulorum animis firmi-
us inhærere, hosque efficacius con-
vincere ac suadere. Quæ quidem
beneficia ab improbis nequeunt spe-
rari Magistris; nam Ɇ Qui fieri pos-
sit, ut virtutem instillent, qui ne-
faria prædicant atque sequuntur?
Qui vero vitiorum exemplo cæteris
præeunt, suaque acutissima ingenia

in transversum egerunt. Quia ratione studiosam juventutem ad pietatis et justitiae cultum possunt inflammare?

Si autem ad illa, quae ab hujusmodi Magistris frequentius docentur, faciem convertimus, inveniemus statim eos ad excusanda vitia vitamque liberiorem inducendam esse proclives, veluti necesariam animi recreationem; sicque piorum hominum exactam agendi rationem illos nigris coloribus depingere, tamquam imbecillis animi angustias et conscientiae carnificinam. (Academiam ab hacce labe inmunem adloquor fortunatè.) Si præfatæ conditionis Magistri in Politicæ et Religionis doctrinis versentur, eos conspicietis effre-

nate loquentes in rebus quâ politi-
cis quâ religiosis, falsas ac periculi
plenas doctrinas evomentes; dumque
hi veras explanant, eas ultra mo-
dum exaggerant propiis affectibus,
partiumque studio servientes; cor-
dis namque depravatio facile rapit
ac subjicit intellectum.

Si à Magisterio ad Magistra-
tum transitum facimus non solum
oculis intuebimur, sed manibus con-
trectabimus mala, quæ à docta pra-
vitate nascuntur. Homines adegit
necessitas, ut judicum arbitrio for-
tunas, existimationem, ipsamque vi-
tam quodammodo submitterent; ut-
que prudenti arbitrio ac probitati
Magistratum commendarent quam-
plurima, quæ nequeunt à legibus

definiri: in his vero negotiis quam securitatem judices præstabunt non rectis adfectibus ducti, æquitateque donati? quam injuriæ, vexationes, ærumnæ non pertimescendæ à viro plus avaritiæ ac voluptati obnoxio, quam constanti ac perpetuæ voluntati jussum cuique tribuendi? quam tranquillitate potientur subditi à Magistratu administrati, qui non jura curat, sed bona quærunt litigatorum?: boni viri territantur, legitimi creditores languescunt sua nomina potius amittere volentes, quam incerti eventus littem intendere omnibus periculis ac dispendiis plenissimam, vitiorum incitamenta multiplicantur atque foventur, impunitatis spes crescit quotidie, delinqüentiumque pectora firmiter occu-

pat, foedifragi ac criminosi locupletantur, tantumque causâ cadunt simplices viri, benefici et justi, sic ad interitum Republica celeriter prope rante. Ut finem recensioni malorum ex doctrinæ copia cum pravitate consociata emergentium apponam, uno verbo dicam: homines quantumvis ingenii acumine pollentes, vastaque rerum cognitione præditos, virtutis vero expertes, similes esse fulguribus, quæ splendent, ut nos allucinentur, vel fulminibus, quæ illuminant et fragore concutiunt ad destruendum et disperendum quæcumque attingant.

Puri severique Romanorum mores, plusquam eorum scientia, Camilum, Brutum, Regulum, Cincin-

natum, Paulum Emiliū, Scipio-
 nem, Catonem aliosque pepererunt,
 tam ardentī amore Patriæ flagran-
 tes, ut in proverbium verterent
 illud: „Dulce est pro Patria mori: „„
 necnon et hoc: „„ Facere et pati for-
 tia Romanum est: „„. His ducta con-
 siliis romana Respublica doctiorem
 vicit Græciam, tandemque ad di-
 vitiarum culmem et orbis dominium
 pervenit, parcens subjectis et super-
 bos debellans. Simulac corporis et
 animi Romanorum vires luxus ac
 voluptas prostraverunt, atque otio
 obtorpescere cœperunt; simulac qui-
 dam corrupti sapientes, pro bona
 causa pati et mori, honestam tur-
 pitudinem esse dixerunt, purioresque
 scientias erroribus referserunt, eo

ipso militum virtus ac amor gloriæ fuerunt posthabiti, ita ut ex interris Pompejanis aut Cæsarianis cohortibus, nihil quam inanis umbra superesse videretur. Inlytum ac præclarum Romanorum nomem adeo turpe et abjectum Longobardis visum, ut Luitprandus hujuscè gentis Rex sæculo VIII. cernens illorum ab avita virtute degeneres mores "palam dixerit. "Dum volumus aliquem afficere contumeliâ Romanum illum appellamus, hoc solo, id est Romani nomine, quicquid ignobilitatis, quicquid timiditatis, quicquid avaritiæ, quicquid luxuriæ, quicquid mendacii, immo quicquid vitiorum est comprehendentes." Ecce rudes at honesti barbari cultioribus

sed depravatis Romanis præstantes!

Castellani ac Legionenses sub regimine moribus dissoluti ac impotentis Henrici iv. Regis ad infortunii culmen pervenere, nihilque aliud illius ævi historia nobis exhibet, quam nefandam venerem, adulteria, deprædationes, neces, conjurationes, externa internaque bella; dumque Castellæ et Legionis Regna extre-
mum spiritum fere effundebant, exi-
müs ELISABETHÆ Catolicæ REGINÆ virtutibus in integrum fu-
re restituta. Iterum et centies di-
cam, honoratissimi Auditores: ho-
nestatem vitæ, animique justitiam
istius excelsæ REGINÆ, ejusque
conatus ad sôntium et inmorigero-
rum punitionem, adve sapientum

et justorum exaltationem, plus Hispaniæ profuisse, quam suarum copiarum victorias à recto ordine ab illa restituto profectas. Quid vero postremo exeunte sæculo Gallis accidit? Senatus dictus, *Convencion nacional*, ex omnigenæ scientiæ celebratissimis hominibus coalescens, sed pietate ac virtute carentibus, omnia susque decus vertit, et tantum non Galliam in barathrum conjectit. Enamari fructus doctrinæ à politissimo Volterio ac eloquenti cive Genevensi emissæ, postquam omnem Religionis sensum excusserunt.

Officia religiosa, civilia ac politica ipsaque vestra commoda à vobis, optimæ spei adolescentes, exigunt, ut litterarum studia cum pia

rectaque agendi ratione amico fœdere consocietis: ita factitando familiares et veluti comites vobis erunt, debita submissio ac ordinata disciplina, et anarchiæ monstrum horrendum ingens cohibetis: sic agendo, spero vos succedente tempore bonos patresfamilias, eximios scien-tiarum Magistros, spectabiles Magistratus, ac venerandos Ecclesiarum Rectores esse futuros, ita ut super vos, tamquam firmo fundamento, altius extollatur futurum nostri Regni felicitatis ædificium; et dum à præsentis ævi hominibus debito amore ac honorificentia fruimini, exemplar laude dignum posteris relinquetis.

A sapientia et præclaris, quibus polletis, dotibus, ornatissimi Doc-

tores, nihil aliud sperandum, quam ut præeuntes exemplo, tam saluberrimis consiliis ac documentis cordamentesque discipulorum imbuatis; ut hæc carissima Academia, Divina benedictione, Augustæ nostræ REGINÆ et Comitiorum Regni favore cumulari mereatur.

DIXI,